

วิเคราะห์กฎหมายไทยที่เกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

4.1 โครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย

4.1.1 ข้อกำหนดในโครงการฉลากเขียว

โครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย หรือโครงการฉลากเขียวเป็นโครงการฉลากผลิตภัณฑ์ที่รับรองโดยองค์กรอิสระ (Third party Scheme) ได้ริเริ่มโดยคณะกรรมการนักธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อมไทย (Thailand Business Council for Sustainable Development, TBCSD) เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2536 และเป็นโครงการที่ได้รับความเห็นชอบและความร่วมมือจากกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติออกมาเป็นรูปธรรม จึงนับได้ว่าเป็นโครงการที่เกิดจากความร่วมมือ หรือได้รับการสนับสนุนระหว่างภาครัฐ เอกชน และองค์กรกลางต่างๆ โดยมีสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) และสถาบันสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่เป็นเลขานุการโครงการ

โครงการฉลากเขียวเกิดขึ้นเพราะต้องการเป็นหน่วยงานกลางที่ให้ข้อมูลที่มีความเป็นกลางตลอดจนดูแลและควบคุมคุณภาพทางสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและโปร่งใส เนื่องจากสินค้าสีเขียวที่มีจำหน่ายในท้องตลาดปัจจุบันมาจากการประชาสัมพันธ์ของผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายโดยอิสระเท่านั้น¹ ทำให้ผู้บริโภคเกิดความสงสัยว่าผลิตภัณฑ์ๆ ที่มีฉลากกำกับว่ามีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยจริงหรือไม่ หรือสงสัยว่าผลิตภัณฑ์นั้นๆ เป็นผลิตภัณฑ์เขียวแท้หรือเทียม ดังนั้นการใช้ฉลากเขียวจึงสามารถเป็นเครื่องหมายที่สามารถแยกผลิตภัณฑ์ที่เป็นเขียวแท้กับเขียวเทียมออกจากกันทำให้ผู้บริโภคไม่เกิดความเข้าใจผิดหรือสับสนได้²

¹ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, คู่มือแนะนำโครงการฉลากเขียว, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, 2538), หน้า 4.

² เชิดพันธ์ สุคนธ์พงษ์เฝ้า, "โลกเขียวด้วยฉลากเขียว," วารสารสิ่งแวดล้อม (กันยายน-ตุลาคม 2539) : 58-61.

วัตถุประสงค์หลักของโครงการฉลากเขียว มาจากแนวความคิดและความต้องการให้ประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยยึดหลักการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศควบคู่ไปกับการป้องกันรักษาสิ่งแวดล้อมดังต่อไปนี้³

1. ลดมลภาวะทางสิ่งแวดล้อมโดยรวมภายในประเทศ
2. ให้ข้อมูลที่เป็นกลางต่อผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย
3. ผลักดันให้ผู้ผลิตใช้เทคโนโลยีหรือวิธีการผลิตที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย ทั้งนี้เพื่อส่งผลตอบแทนทางเศรษฐกิจแก่ผู้ผลิตเองในระยะยาว

ก. องค์กรที่ดำเนินการโครงการฉลากเขียว

โครงการฉลากเขียวมีคณะกรรมการและคณะทำงานที่ทำหน้าที่และรับผิดชอบในการดำเนินโครงการดังต่อไปนี้

1. **คณะกรรมการโครงการฉลากเขียว** เป็นคณะกรรมการหลักของโครงการ ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมตามคำสั่งของกระทรวงอุตสาหกรรมที่ 348/2537 ลงวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2537 ประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันต่างๆ ทั้งจากภาครัฐบาล ภาคธุรกิจ และองค์กรอิสระอื่นๆ คณะกรรมการโครงการฉลากเขียวนี้มีฐานะเป็นคณะกรรมการกิตติมศักดิ์และเป็นกลาง ทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

- พิจารณาและอนุมัติแผนการบริการโครงการ กลยุทธ์ในการดำเนินงาน ค่าธรรมเนียมการประชาสัมพันธ์และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- คัดเลือกประเภทของผลิตภัณฑ์เพื่อออกข้อกำหนด
- พิจารณาอนุมัติข้อกำหนดของผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท รวมทั้งให้คำปรึกษา ชี้แนะตลอดจนตัดสินใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดและอายุของข้อกำหนด
- พิจารณาแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อช่วยทำงานด้านต่างๆ

2. **เลขานุการโครงการ** ประกอบไปด้วยผู้แทนจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) และผู้แทนจากสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (สสท.) ทำหน้าที่ประสานงานและดำเนินงานโครงการ การอนุมัติใช้ฉลากเขียว และการคุ้มครองสิทธิของฉลากเขียว

3. **คณะอนุกรรมการ** คณะอนุกรรมการนี้ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการโครงการเพื่อช่วยสนับสนุนงานหรือกิจกรรมของคณะกรรมการฯ และโครงการฉลากเขียว โดยคณะอนุกรรมการนี้แบ่งออกเป็น

³ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, คู่มือแนะนำโครงการฉลากเขียว, หน้า 4.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6-9.

ก. คณะอนุกรรมการเขตนีโอ ทำหน้าที่จัดทำร่างข้อกำหนดสำหรับผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท ที่ผ่านการคัดเลือกจากคณะกรรมการให้อยู่ภายใต้การดำเนินการของโครงการ ตลอดจนกำหนดวิธีทดสอบมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ด้านคุณภาพและสิ่งแวดล้อม

ข. คณะอนุกรรมการทบทวนร่างข้อกำหนด ประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มผู้สนใจทั่วไปทำหน้าที่ทบทวนและวิจารณ์ร่างข้อกำหนดของคณะอนุกรรมการเทคนิค ก่อนส่งต่อไปยังคณะกรรมการโครงการผลากเขียว เพื่อประกอบการพิจารณาอนุมัติ

4. คณะกรรมการนักธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อมไทย เป็นกลุ่มนักธุรกิจชั้นนำของประเทศไทย จากทุกวงการธุรกิจมารวมตัวกันเพื่อเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยให้ความร่วมมือกับภาค รัฐบาลและองค์กรกลางต่างๆ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในระดับประเทศเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยการนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้อย่างเหมาะสมและได้ประโยชน์สูงสุด คณะกรรมการนักธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อมไทยนี้จะทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินการของโครงการและเป็นกรรมการในคณะกรรมการโครงการผลากเขียว ให้คำปรึกษาแนะนำในด้านต่างๆ รวมทั้งด้านเทคนิค และการประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาโครงการ นอกจากนี้ยังให้การสนับสนุนฝ่ายเลขานุการและร่วมทำงานอย่างใกล้ชิด การจัดตั้งคณะกรรมการชุดนี้ขึ้นในประเทศไทยนับได้ว่าสอดคล้องกับข้อเสนอแนะในแผนปฏิบัติการ 21 ของที่ประชุม Earth summit ที่เน้นความรับผิดชอบต่อสังคมในระบอบการปกครองของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม

ข. หลักการในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์

โครงการผลากเขียวเปิดโอกาสให้ผู้ผลิต ผู้บริโภค หรือสมาคมต่างๆ ที่สนใจสามารถเสนอแนะประเภทของผลิตภัณฑ์มายังฝ่ายเลขานุการโครงการได้ และฝ่ายเลขานุการจะประเมินความเป็นไปได้ของข้อเสนอ และประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมแล้วจึงรวบรวมส่งต่อไปยังคณะกรรมการโครงการเพื่อพิจารณาอีกทีหนึ่ง หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์เพื่อออกข้อกำหนดมีดังต่อไปนี้

1. เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคทั่วไปในชีวิตประจำวัน
2. คำนึงถึงผลกระทบของผลิตภัณฑ์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม และคุณประโยชน์ทางสิ่งแวดล้อมที่ได้รับเมื่อผลิตภัณฑ์นั้นถูกจำหน่ายออกสู่ตลาด
3. มีวิธีการตรวจสอบที่ไม่ยุ่งยากและไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงในการประเมินคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทางสิ่งแวดล้อมตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนด
4. เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้ผลิตมีทางเลือกอื่นในการผลิตที่จะทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า

ในการออกข้อกำหนดสำหรับผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทจะคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ประโยชน์และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความสามารถของผู้ผลิตส่วนหนึ่งที่จะปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้นๆ ได้ รวมทั้งจะต้องเป็นข้อกำหนดที่สามารถตรวจวัดหรือประเมินได้ สำหรับข้อกำหนดของผลิตภัณฑ์ที่กำหนดขึ้นนั้นจะแตกต่างกันไปตามประเภทของผลิตภัณฑ์และความเสียหายของสิ่งแวดล้อมในแง่มุมต่างๆ ที่เกิดจากผลิตภัณฑ์นั้นๆ เช่น วัตถุอันตราย การปล่อยของเสียสู่อากาศ น้ำ ดิน และขยะ เนื่องจากผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทอาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่างกัน ทั้งจากวิธีการผลิต จำนวนวัตถุดิบที่ใช้เป็นทรัพยากร การขนส่ง การใช้งาน ขั้นตอนการให้บริการ ตลอดจนการกำจัดทิ้งเมื่อหมดอายุการใช้งานแล้ว ทั้งนี้ข้อกำหนดสำหรับผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทที่กำหนดขึ้นนี้มีผลบังคับใช้เป็นระยะเวลา 2 ปี อายุของข้อกำหนดอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามที่คณะกรรมการโครงการฉลากเขียวเห็นสมควร

ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดเลือกให้อยู่ภายใต้โครงการฉลากเขียวและมีข้อกำหนดเสร็จสมบูรณ์แล้ว ได้แก่ ตู้เย็นฉลากเขียว⁵, ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปทำจากพลาสติกที่ใช้แล้ว, หลอดฟลูออเรสเซนต์ประหยัดพลังงานไฟฟ้า, สีส้มลชันสูตรลดสารพิษ, เครื่องสุขภัณฑ์ประหยัดน้ำ, ถ่านไฟฉายสูตรไม่ผสมสารปรอท, กระดาษฉลากเขียว, เครื่องปรับอากาศประหยัดพลังงานไฟฟ้า, สเปรย์ที่ไม่มีสารซีเอฟซี สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดเลือกให้อยู่ภายใต้โครงการฉลากเขียวและกำลังอยู่ในระหว่างการออกข้อกำหนดได้แก่ สารซักฟอกไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม, กระดาษพิมพ์เขียนฉลากเขียว, ผลิตภัณฑ์ทำจากผ้าไม่ฟอกย้อม, มอเตอร์ประหยัดพลังงานไฟฟ้า, วัสดุก่อสร้างทดแทนไม้, เครื่องคอมพิวเตอร์, เครื่องซักผ้า, ฉนวนกันความร้อน, บริการซักอบรีด

⁵ ตัวอย่างข้อกำหนดตู้เย็นฉลากเขียว

ตู้เย็นยังมีการใช้สาร CFC-12 เป็นสารทำความเย็นและใช้สาร CFC-11 เป็นสารเป่าโฟม สารเหล่านี้เป็นสารที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรงถ้ามีการรั่วไหลสู่บรรยากาศชั้นโอโซน และเมื่อตู้เย็นหมดอายุการใช้งานจะถูกทิ้งเป็นขยะมูลฝอยตกค้างในสิ่งแวดล้อม ย่อยสลายได้ยากในธรรมชาติ โดยเฉพาะชิ้นส่วนที่เป็นพลาสติกซึ่งคิดเป็นร้อยละ 20-30 ต่อน้ำหนักของตู้เย็นสำเร็จรูป (ไม่รวมเครื่องอัด)

ตู้เย็นที่ได้รับฉลากเขียวนั้น จะต้องมิตุณภาพการใช้งานได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพในการใช้พลังงานไฟฟ้าโดยต้องได้รับฉลากเขียวแสดงระดับประสิทธิภาพอุปกรณ์ไฟฟ้าประเภทตู้เย็น ระดับที่ 5 ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ต้องใช้สารทดแทนสาร CFCs และใช้สัญลักษณ์บ่งบอกประเภทของพลาสติกเพื่อแปรรูปใช้ใหม่ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ประเทศไทยประหยัดพลังงานไฟฟ้าและทรัพยากรพลังงาน ตลอดจนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ที่เกิดขึ้นด้วย (ที่มา: สำนักเลขานุการโครงการฉลากเขียว สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, โครงการฉลากเขียว)

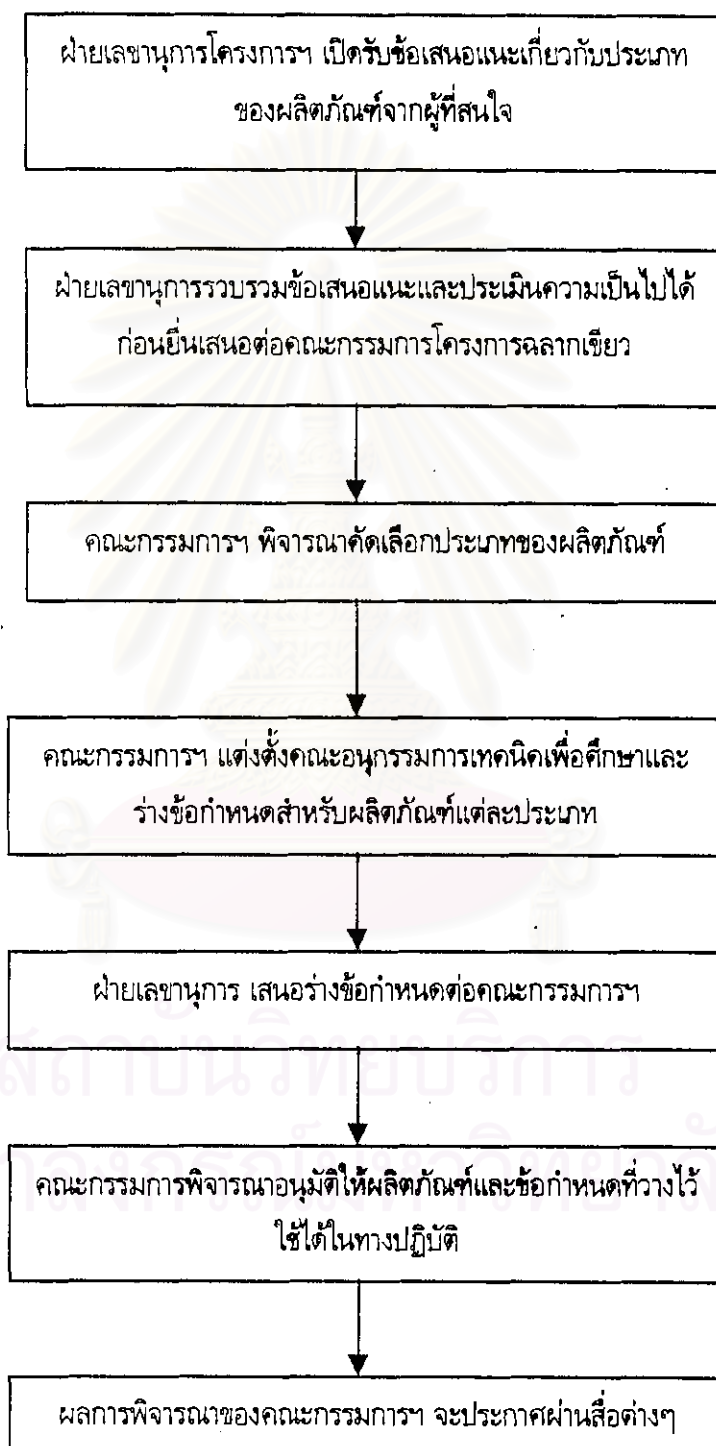
ค. การยื่นขออนุญาตใช้ฉลากเขียว

การขอใช้ฉลากเขียวเป็นการขอใช้โดยความสมัครใจของผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย หรือผู้ให้บริการเอง โดยไม่มีกฎหมายบังคับ ผู้ประสงค์จะใช้ฉลากเขียวสามารถขอรับเอกสารเพื่อกรอกข้อความได้ที่สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย หลังจากที่สถาบันสิ่งแวดล้อมไทยรับใบสมัครจากผู้ประสงค์จะใช้ฉลากเขียวแล้ว สถาบันจะตรวจสอบเอกสารและหลักฐานในขั้นต้น จากนั้นจะส่งต่อไปยังสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อตรวจสอบรายละเอียดทางด้านเทคนิคอีกครั้ง ซึ่งค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นระหว่างตรวจสอบทางด้านเทคนิคนี้ผู้สมัครต้องรับผิดชอบ เมื่อหลักฐานถูกต้องสมบูรณ์ทางสถาบันฯจึงจัดทำสัญญาอนุญาตให้ใช้ฉลากเขียวในการโฆษณาและติดที่ผลิตภัณฑ์ได้

ภายหลังจากทำสัญญาแล้วผู้ที่ขออนุญาตใช้สามารถใช้ฉลากเขียวติดอยู่บนผลิตภัณฑ์ของตนได้* โดยผู้สมัครนั้นต้องตกอยู่ภายใต้ภาวะผูกพันตามสัญญาที่ได้ทำขึ้น สัญญานี้จะมีผลเป็นระยะเวลา 2 ปี ในกรณีที่ผู้ผลิตใช้ฉลากเขียวมีความประสงค์จะยกเลิกสัญญาก่อนอายุของสัญญาที่กำหนดไว้สามารถแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้กับทางฝ่ายเลขานุการทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 1 เดือน หลังจากนั้นจะต้องไม่ใช่ฉลากเขียวในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ที่ขอยกเลิกสิทธิ นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ที่จะออกวางจำหน่ายใหม่จะต้องไม่มีฉลากเขียวปรากฏอยู่มิฉะนั้นจะมีความผิดตามกฎหมาย และการที่ผู้ผลิตหรือผู้จัดจำหน่ายบางรายใช้ฉลากเขียวในการโฆษณาโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือไม่สามารถรักษามาตรฐานตามข้อกำหนดภายหลังจากได้รับสิทธิ์การใช้ไปแล้ว ฝ่ายเลขานุการจะดำเนินการมีหนังสือเตือนอย่างเป็นทางการไปในครั้งแรก ในกรณีที่ผู้ผลิตหรือผู้จัดจำหน่ายไม่ยอมปฏิบัติตาม ก็จะมีการดำเนินการตามกฎหมายต่อไป ซึ่งฉลากเขียวนี้ได้รับการจดทะเบียนสิทธิกับกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ให้เป็นเครื่องหมายรับรอง การนำฉลากเขียวไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นสัญญาลายลักษณ์อักษรจากสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ย่อมมีความผิดตามซึ่งในที่นี้ก็คือกฎหมายที่เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า

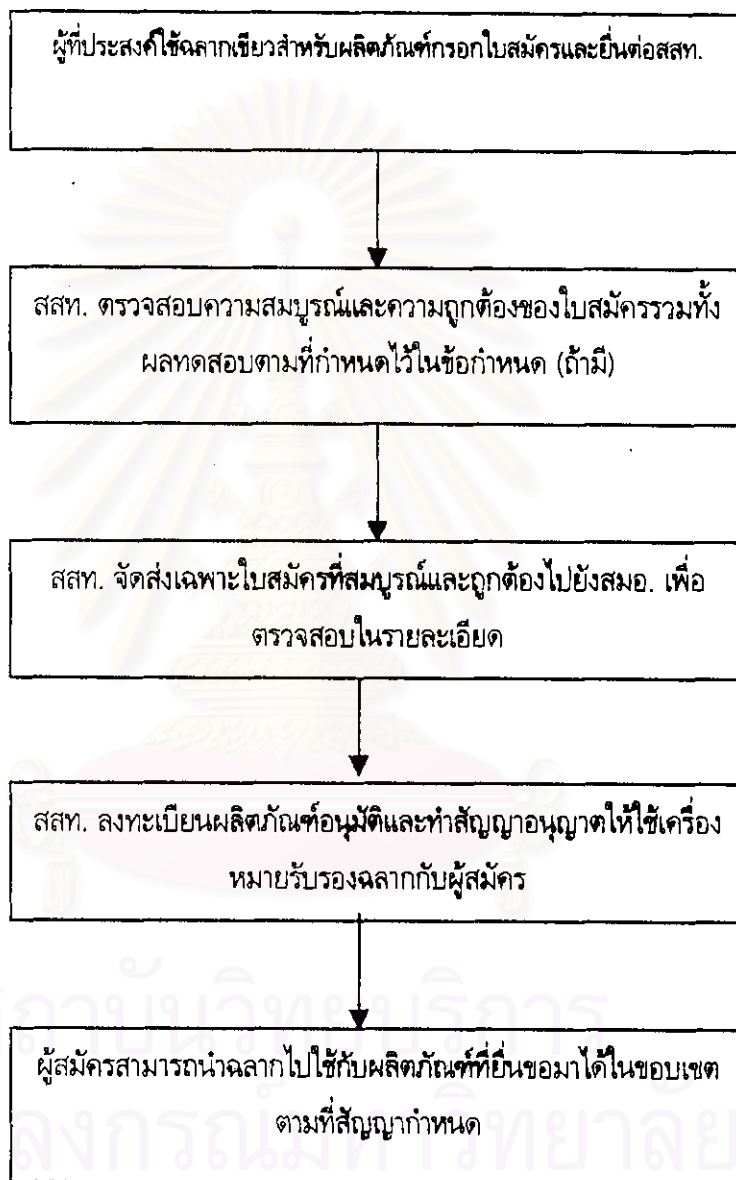
* ดูภาพสัญลักษณ์ฉลากเขียวได้ที่ภาคผนวก ก.

ตารางที่ 10: สรุปขั้นตอนการออกข้อกำหนดสำหรับผลิตภัณฑ์ภายใต้โครงการฉลากเขียว

ที่มา : คู่มือแนะนำโครงการฉลากเขียว

ตารางที่ 11: สรุปขั้นตอนการอนุมัติใช้เครื่องหมายรับรองฉลากเขียว

ที่มา : คู่มือแนะนำโครงการฉลากเขียว

หมายเหตุ: สสท. คือสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย

สมอ. คือ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

สำหรับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทที่รับรองโดยองค์กรอิสระหรือฉลากเขียวของไทยนั้น ไม่ได้มีกฎหมายโดยตรงหรือส่งเสริมให้มีการจัดทำฉลากดังกล่าว รวมทั้งไม่มีกฎหมายที่ออกมาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการโครงการ ซึ่งต่างจากโครงการของสหภาพยุโรปที่มีกฎหมายออกมาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการถึงแม้ว่าโครงการดังกล่าวจะเป็นโครงการโดยสมัครใจก็ตาม

4.1.2 ความสอดคล้องของโครงการฉลากเขียวกับมาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020

โครงการฉลากเขียวถือได้ว่าฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทที่ 1 คือ ประเภทที่รับรองโดยองค์กรอิสระภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020 เมื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องแล้ว ในมาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14024 แล้วพบว่าโครงการฉลากเขียวนั้นได้ดำเนินการเป็นไปตามมาตรฐานระหว่างประเทศ ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ฉลากมีความเที่ยงตรง หลักการที่ 1 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ ฉลากจะต้องให้ข้อมูลคุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อมที่เที่ยงตรง มีหลักฐานทางวิชาการที่สามารถตรวจสอบได้ ตรงประเด็น ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การผลิต การจำหน่ายและการกำจัดหลังการใช้งาน นอกจากนี้ต้องไม่หลอกลวง หรือทำให้ผู้ซื้อสินค้าเข้าใจผิดได้ สำหรับโครงการฉลากเขียวนั้น เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ามีความเที่ยงตรง เนื่องจากมีการพิจารณาถึงวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์และตลอดจนกระบวนการได้มาซึ่งฉลากนั้นต้องผ่านหน่วยงานหลายหน่วยงาน ทำให้มีกระบวนการที่ละเอียดรอบคอบ

2. ไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้า หลักการที่ 2 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ การกำหนดคุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อมและวิธีการตรวจสอบ ต้องไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ ทั้งนี้ให้ปฏิบัติตามความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคที่มีต่อการค้า (TBT) ภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) เมื่อพิจารณาโครงการฉลากเขียวแล้วพบว่า การใช้ฉลากนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจของผู้ประกอบการ หากผู้ประกอบการรายใดไม่ใช้ฉลากก็ไม่ถูกห้ามมิให้นำสินค้าเข้าสู่ ดังนั้นการมีโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจึงไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าแก่ผู้ประกอบการ

3. มีการประเมินทางวิทยาศาสตร์ หลักการที่ 3 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ ข้อมูลที่ใช้สนับสนุนการแสดงฉลาก ต้องรวบรวมและประเมินด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่เชื่อถือได้ ได้ผลแม่นยำ และสามารถทวนซ้ำได้ สำหรับฉลากเขียวนั้นมีหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่จะมาสนับสนุนโดยเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นมานั้นจะมีการพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่น้อยกว่า ซึ่งข้อกำหนดของผลิตภัณฑ์ที่

กำหนดขึ้นนั้นจะแตกต่างกันไปตามประเภทของผลิตภัณฑ์และความเสียหายของสิ่งแวดล้อมในแง่มุมต่างๆ ที่เกิดจากผลิตภัณฑ์นั้นๆ เช่น วัตถุดิบ การปล่อยของเสียสู่อากาศ น้ำ ดิน และขยะ เป็นต้น

4. มีการวิเคราะห์ถึงวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ หลักการที่ 4 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือการออกข้อกำหนดสำหรับผลิตภัณฑ์ ควรพิจารณาจากวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์หรือการบริการ คือกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับ วัตถุดิบ การผลิต การขนส่ง จนกระทั่งการกำจัดขั้นสุดท้ายหลังการใช้งาน สำหรับโครงการฉลากเขียวนั้นมีการศึกษาถึงวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ (LCA) เพื่อที่จะกำหนดเกณฑ์ขึ้นมาทำให้ประเภทหรือเกณฑ์ของโครงการ

5. เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ หลักการที่ 5 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือการออกข้อกำหนดต้องไม่ปิดกั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ คือควรกำหนดเฉพาะสมรรถนะมากกว่ารูปแบบ หรือคุณสมบัติเฉพาะเพื่อเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำไปสู่สิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น สำหรับโครงการฉลากเขียวนี้ไม่มีข้อจำกัดห้ามให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์

6. องค์กรต่างๆ มีสิทธิใช้ฉลากอย่างเท่าเทียมกัน หลักการที่ 6 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ องค์กรใดๆ ไม่ว่าจะขนาดใหญ่ กลาง เล็ก มีโอกาสที่จะใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมตามข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นจึงไม่ควรกีดกันการขอใช้ฉลากด้วยการออกข้อกำหนดที่เกินความจำเป็น เช่น การกำหนดวิธีการที่ยุ่งยาก ซับซ้อน การขอข้อมูลโดยไม่สมเหตุสมผล หรือการกำหนดเงื่อนไขด้านการบริหาร สำหรับฉลากเขียวนี้ ไม่มีข้อจำกัดห้ามองค์กรใดองค์กรหนึ่งไม่ให้เข้าร่วมโครงการไม่ว่าจะเป็นองค์กรภายในประเทศหรือองค์กรต่างชาติ ดังนั้นองค์กรต่างๆ สามารถขออนุญาตใช้ฉลากได้อย่างเท่าเทียมกัน

7. มีการเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วม หลักการที่ 7 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ กระบวนการออกข้อกำหนดสำหรับผลิตภัณฑ์ที่จะติดฉลาก ต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมทั้งโดยตรง เช่น เชิญมาปรึกษาหารือ หรือโดยวิธีการขอข้อคิดเห็น และข้อคิดเห็นเหล่านั้นต้องนำมาพิจารณาด้วย สำหรับโครงการฉลากเขียวนี้เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ โดยพิจารณาได้จากโครงการฉลากเขียวได้เปิดโอกาสให้ผู้ผลิต ผู้บริโภค หรือสมาคมต่างๆ ที่สนใจสามารถเสนอแนะประเภทของผลิตภัณฑ์มายังฝ่ายเลขานุการโครงการได้

8. มีการแจ้งข้อมูลให้ผู้ซื้อทราบ หลักการที่ 8 ภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ หน่วยงานที่อนุญาตให้ใช้ฉลากต้องแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านสิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์ที่ติดฉลากให้กับผู้

ซื้อทราบ เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ เป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ติดตาม สำหรับโครงการผลากเขียวนั้น ภายหลังจากที่มีผู้ได้รับอนุญาตให้ผลากโครงการจะอนุญาตให้นำสัญลักษณ์ไปใช้ได้ และจะมีการตีพิมพ์ว่าผลิตภัณฑ์จำพวกใดที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ผลาก ซึ่งเป็นทางหนึ่งเป็นการแจ้งข้อมูลให้ผู้ซื้อทราบ

9. มีการจัดเตรียมข้อมูลสำหรับผู้ร้องขอ หลักการที่ 9 ภายได้มาตรฐานระหว่างประเทศคือ ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงาน วิธีการ และหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการแสดงผลากต้องจัดเตรียมไว้ให้พร้อมเมื่อมีผู้ร้องขอ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ซื้อและผู้ที่เกี่ยวข้องในการประเมินว่าการแสดงผลากนั้น สอดคล้องกับข้อกำหนดในอนุกรมมาตรฐาน ISO 14020 หรือไม่ สำหรับโครงการผลากเขียวนั้น มีการกำหนดให้สถาบันสิ่งแวดล้อมไทยและสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งก็จะทำหน้าที่เปรียบเสมือนจุดตอบข้อซักถาม ที่จะตอบข้อซักถามของผู้ที่สนใจให้ได้รับทราบนั่นเอง

แต่ทั้งนี้มิใช่อสังเกตบางประการว่าถึงแม้ว่าโครงการผลากเขียวของไทยจะมีความสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศในระดับหนึ่งก็ตาม แต่โครงการผลากเขียวยังไม่ได้มีการร่วมมือกับโครงการผลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกับประเทศอื่นๆ ซึ่งความร่วมมือกัน หรือการยอมรับระหว่างโครงการผลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมซึ่งกันและกันนี้ เป็นหลักการอย่างหนึ่งภายได้มาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020 ที่จะช่วยลดปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการเพื่อมิให้ต้องมีการขออนุญาตใช้ผลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศทุกประเทศที่มีโครงการผลากและผู้ประกอบการต้องการนำสินค้าเข้าไป แต่ทั้งนี้ในเรื่องการยอมรับระหว่างโครงการผลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมซึ่งกันและกันนี้ยังเป็นประเด็นสำคัญที่ทางโครงการจะต้องดำเนินการศึกษาถึงความเป็นไปได้อยู่นั่นเอง

นอกจากผลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทผลากเขียวแล้ว ในประเทศไทยก็ยังได้มีการใช้ผลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทกล่าวอ้างด้วยตนเอง อาทิเช่น การใช้ผลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมระบุว่าสินค้าดังกล่าวนั้น สามารถนำกลับไปใช้ใหม่ หรือเป็นสินค้าที่มาจากการ Recycle เป็นต้น

สำหรับแนวทางปฏิบัติของประเทศไทยในเรื่องผลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้น โครงการผลากเขียว ถือได้ว่าเป็นผลากประเภทที่รับรองโดยองค์กรอิสระภายได้มาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020 มีความสอดคล้องกับมาตรฐานดังกล่าวนั้นก็ได้อีกแล้วข้างต้น แต่สำหรับผลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่รับรองด้วยตนเอง และผลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่บอกรายละเอียดนั้น ในปัจจุบันผู้ประกอบการของไทยก็ได้มีการใช้ผลากประเภทล้อมที่รับรองด้วยตนเอง และผลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่บอกรายละเอียดบ้างแล้ว แต่ทั้งนี้ก็ยังมิได้มีการกำหนดเรื่องดังกล่าวเพื่อเป็นแนว

ทางภายในประเทศที่เป็นการสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศเพื่อให้ผู้ประกอบการนำไปปฏิบัติแต่อย่างใด ซึ่งต่างจากที่มีการกำหนดมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมในเรื่องระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและระบบการตรวจประเมินสิ่งแวดล้อม โดยในเรื่องดังกล่าวนี้ทางสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้มีการกำหนดมาตรฐานขึ้นมา ดังนั้นจึงพิจารณาได้ว่าแนวทางปฏิบัติของไทยในปัจจุบันในเรื่องฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้น ได้มีการดำเนินการที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ ISO 14020 เฉพาะในเรื่องโครงการฉลากเขียวซึ่งเป็นฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทที่หนึ่ง หรือฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่รับรองโดยองค์กรอิสระภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศเท่านั้น แต่สำหรับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทที่ 2 หรือฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่รับรองด้วยตนเอง และประเภทที่ 3 หรือฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่บอกรายละเอียดนั้นปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาดำเนินการให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ

4.2. กฎหมายไทยในปัจจุบันที่มีแนวโน้มว่าเกี่ยวกับการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมโดยตรงอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทที่รับรองโดยองค์กรอิสระหรือฉลากเขียว หรือฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทที่รับรองด้วยตนเอง แต่ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า มีกฎหมายบางฉบับที่มีบทบัญญัติซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในเรื่องฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม หรือเป็นกฎหมายที่จะมีส่วนส่งเสริมเพื่อให้มีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยกฎหมายที่จะนำมาศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีดังนี้คือ

- 4.2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541
- 4.2.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
- 4.2.3 พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535
- 4.2.4 พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520
- 4.2.5 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535
- 4.2.6 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

4.2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 โดยแก้ไขจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่วางหลักส่งเสริมและสนับสนุนให้ส่วนราชการ

การใช้พัสดุที่ผลิตในประเทศและกิจการของคนไทย โดยได้มีการวางหลักให้ราชการดำเนินการซื้อ* และจ้าง** ใน ข้อ 16 ดังนี้

ข้อ 16 ให้ส่วนราชการใช้พัสดุที่ผลิตในประเทศหรือเป็นกิจการของคนไทยตามหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ห้ามกำหนดรายละเอียดหรือคุณลักษณะเฉพาะซึ่งอาจมีผลกีดกันไม่ให้ผู้ผลิตหรือผู้ขายพัสดุที่ผลิตในประเทศหรือกิจการของคนไทยสามารถเข้าแข่งขันในการเสนอราคากับทางราชการ
2. ในกรณีพัสดุที่ต้องการซื้อหรือจ้างทำ มีประกาศกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมแล้ว ให้กำหนดรายละเอียดหรือคุณลักษณะเฉพาะหรือรายการในการก่อสร้างตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือเพื่อความสะดวกจะระบุหมายเลขมาตรฐานก็ได้
3. ในกรณีพัสดุที่ต้องการซื้อหรือจ้างทำ ยังไม่มีประกาศกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม แต่มีผู้ได้รับการจดทะเบียนไว้กับกระทรวงอุตสาหกรรมแล้ว ให้กำหนดรายละเอียดหรือคุณลักษณะเฉพาะหรือรายการในการก่อสร้างให้สอดคล้องกับรายละเอียดหรือคุณลักษณะเฉพาะตามที่ระบุไว้ในคู่มือผู้ซื้อหรือใบแทรกคู่มือผู้ซื้อที่กระทรวงอุตสาหกรรมจัดทำขึ้น
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.

* การซื้อ หมายความว่า การซื้อพัสดุทุกชนิดทั้งที่มีการติดตั้ง ทดลอง และบริการที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ แต่ไม่รวมถึงการจัดหาพัสดุในลักษณะการจ้าง

** การจ้าง หมายความว่า รวมถึงการจ้างทำของและการรับขนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และการจ้างเหมาบริการ แต่ไม่รวมถึงการจ้างลูกจ้างของส่วนราชการตามระเบียบของกระทรวงการคลัง การรับขนในการเดินทางไปราชการตามกฎหมายว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ การจ้างที่ปรึกษา การจ้างออกแบบและควบคุมงาน และการจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ ข้อ 16 ข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่ามีการส่งเสริมให้มีการจัดซื้อจัดจ้างโดยการให้หน่วยงานราชการพิจารณาถึงผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศ แต่ไม่ได้มีการกำหนดให้มีการจัดซื้อหรือจ้างโดยคำนึงถึงพัสดุที่มีผลจากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการปรับปรุงระเบียบสำนักนายกฯ เพื่อให้หน่วยราชการของพิจารณาในเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างโดยคำนึงถึงผลิตภัณฑ์ที่มีผลจากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม หรือผลจากเขียวนั้นจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้ประกอบการหันมาใช้ผลจากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันนี้ประเทศต่างๆ เช่นสหรัฐอเมริกา การจัดซื้อจัดจ้างโดยภาครัฐได้มีการคำนึงถึงวัสดุที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยด้วย

4.2.2. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายสำคัญที่ตราขึ้นเพื่อเป็นกฎหมายที่ควบคุมและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในประเทศให้ดีขึ้น โดยในการดูแลจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดผลดีนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงมาตรการต่างๆ ที่เหมาะสม ซึ่งในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีการบัญญัติถึงมาตรการส่งเสริม ซึ่งจะเป็นวิธีหนึ่งที่จะผลักดันผู้ประกอบการนำเทคโนโลยีที่สะอาด (Green Technology) มาใช้กันมากขึ้น ด้วยเหตุผลที่ว่าจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการที่ต้องใช้วิธีการต่างๆ รวมทั้งเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ มากมายแล้วแต่เสียค่าใช้จ่ายสูง จนทำให้ผู้ประกอบการน้อยรายสนใจที่จะรักษาสิ่งแวดล้อม ดังนั้นรัฐจำเป็นต้องผลักดันให้ผู้ประกอบการหันมาสนใจการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น โดยการใช้มาตรการส่งเสริม เช่นมาตรการทางภาษี เป็นต้น ซึ่งในพระราชบัญญัตินี้ได้มีการบัญญัติถึงมาตรการส่งเสริมในมาตรา 94 โดยมีดังนี้

1. การขอรับความช่วยเหลือด้านอากรขาเข้าสำหรับการนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งเครื่องจักร อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือวัสดุที่จำเป็นซึ่งไม่สามารถจัดหาได้ภายในราชอาณาจักร
2. การขอรับอนุญาตนำผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศเข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ติดตั้ง ควบคุม หรือการดำเนินงานระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสีย ในกรณีที่ไม่สามารถจัดการและว่าจ้างบุคคลที่มีคุณสมบัติที่จะเป็นผู้ควบคุมเครื่องจักร อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือเครื่องใช้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรตามข้อ 1 ได้ภายในราชอาณาจักร รวมทั้งขอยกเว้นภาษีเงินได้ของบุคคลนั้นที่จะเกิดขึ้นเนื่องจากการเข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ควบคุมในราชอาณาจักรด้วย

สำหรับผู้ที่จะสามารถขอรับการส่งเสริมตามข้างต้นได้นั้น คือเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องที่ต้องจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียอย่างอื่น รวมทั้งอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือวัสดุที่จำเป็นสำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น มีสิทธิที่จะขอรับการส่งเสริมตามมาตรา 94 ได้ นอกจากนี้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่ไม่มีหน้าที่ตามกฎหมาย แต่ประสงค์ที่จะจัดให้มีระบบ อุปกรณ์ เครื่อง

มือหรือเครื่องใช้ของตนเพื่อทำการบำบัดอากาศเสีย น้ำเสีย หรือของเสียอย่างอื่นที่เกิดจากกิจการหรือการดำเนินกิจการของตน มีสิทธิที่จะขอรับการส่งเสริมตามมาตรา 94 ได้ด้วยเช่นกัน

นอกจากมาตรการส่งเสริมที่ได้บัญญัติในมาตรา 94 แล้ว ในพระราชบัญญัตินี้ยังได้มีการบัญญัติถึงกองทุนสิ่งแวดล้อม* ซึ่งเงินจากกองทุนสิ่งแวดล้อมนี้สามารถช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ประกอบการได้ โดยเงินในกองทุนสิ่งแวดล้อมนี้ในมาตรา 23 ได้กำหนดให้เงินกองทุนสามารถใช้จ่ายกิจการดังนี้

1. ให้ส่วนราชการหรือราชการส่วนท้องถิ่นสำหรับการลงทุนและดำเนินงานระบบน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวม รวมทั้งการจัดการซื้อ ที่ดิน วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือและเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานและบำรุงรักษาระบบดังกล่าวด้วย

* กองทุนสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัตินี้ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินจากแหล่งต่างๆ คือ

1. เงินกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งในจำนวนแรกที่กองทุนน้ำมันให้มาเป็นเงินห้าพันล้านบาท เพื่อเป็นเงินก้อนแรกของกองทุน

2. เงินที่โอนมาจากเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2535 ซึ่งในแต่ละปีรัฐบาลจะให้เงินจากงบประมาณแผ่นดินปีละห้าร้อยล้านบาท

3. เงินค่าบริการและค่าปรับที่จัดเก็บตามพระราชบัญญัตินี้ เงินส่วนนี้จะได้มาในกรณีที่มีการจัดระบบบำบัดของเสียกลาง ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนโดยนำเงินส่วนหนึ่งจากค่าบริการมาให้ไว้กับกองทุน กับอีกกรณีหนึ่งคือ หากผู้ใช้บริการบำบัดของเสียรวมแล้วแต่ไม่ยอมจ่ายหรือลักลอบนำน้ำเข้าไปปล่อยในบ่อบำบัดของเสียรวมแล้วจะต้องจ่ายค่าปรับเป็นสี่เท่าของค่าบริการ เงินค่าปรับนี้จะนำไปรวมไว้ในกองทุนสิ่งแวดล้อมนี้

4. เงินอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นคราวๆ

5. เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่ได้รับจากภาคเอกชนทั้งภายในและภายนอกประเทศ รัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ

6. เงินจากดอกผลและผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดจากกองทุนนี้

7. เงินอื่นๆ ที่ได้รับมาเพื่อดำเนินการกองทุนนี้

หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการดูแลรักษาและเก็บเงินกองทุนสิ่งแวดล้อม และดำเนินการเบิกจ่ายเงินกองทุนสิ่งแวดล้อมนี้ คือ กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง

2. ให้ราชการส่วนท้องถิ่นหรือรัฐวิสาหกิจกู้ยืม เพื่อจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสียหรือน้ำเสีย ระบบกำจัดของเสียหรืออุปกรณ์อื่นใด สำหรับใช้เฉพาะในกิจการของราชการส่วนท้องถิ่นหรือรัฐวิสาหกิจนั้น

3. ให้เอกชนกู้ยืมในกรณีที่บุคคลนั้น มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสียหรือน้ำเสีย ระบบกำจัดของเสียหรืออุปกรณ์อื่นใด เพื่อการควบคุมบำบัดหรือขจัดมลพิษที่เกิดจากกิจกรรมหรือการดำเนินกิจการของตนเองหรือบุคคลนั้นเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการเป็นผู้รับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียตามพระราชบัญญัตินี้

4. เป็นเงินช่วยเหลือและอุดหนุนกิจการใดๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควรและโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

5. เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุน

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในกฎหมายฉบับนี้แล้วพบว่า ไม่มีมาตราใดที่กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมบนสินค้าของตน แต่ทั้งนี้กฎหมายฉบับนี้ได้มีมาตรการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถที่จะขอรับความช่วยเหลือทางการเงินได้ทั้งจากกองทุนสิ่งแวดล้อมตาม มาตรา 23 และขอรับความช่วยเหลือได้ตามมาตรา 94 จากทางคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นมาตรการส่งเสริมที่ได้บัญญัติขึ้นในพระราชบัญญัตินี้ โดยการขอรับความช่วยเหลือนี้ได้แก่

1. การขอกู้ยืมเงินจากกองทุนสิ่งแวดล้อมในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ เพื่อนำไปจัดระบบ และอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้โรงงานตนสามารถผลิตสินค้าให้ได้มาซึ่งฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ตาม มาตรา 23 (3)

2. การขอเงินช่วยเหลือและอุดหนุนจากคณะกรรมการกองทุนเห็นสมควรและโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ตามมาตรา 23 (4)

3. การขอรับความช่วยเหลือด้านอากรขาเข้าสำหรับการนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งเครื่องจักร อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือวัสดุที่จำเป็นซึ่งไม่สามารถจัดหาได้ภายในราชอาณาจักร ตามมาตรา 94 (1) เพื่อนำอุปกรณ์เหล่านั้นมาใช้ในการจัดท่าระบบบำบัดของเสีย ไม่ว่าผู้ขอรับการส่งเสริมนี้จะมีหน้าที่ต้องจัดให้มีระบบบำบัดดังกล่าวหรือไม่ก็ตาม

4. การขอรับอนุญาตนำผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศเข้ามาทำงานเกี่ยวกับการจัดระบบบำบัดของเสีย ไม่ว่าผู้ขอรับการส่งเสริมนี้จะมีหน้าที่ต้องจัดให้มีระบบบำบัดดังกล่าวหรือไม่ก็ตาม ตามมาตรา 94 (2)

การขอรับความช่วยเหลือใดๆ ตามข้อ 1 และ 2 นั้นเป็นดุลพินิจของคณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อมที่จะให้การส่งเสริมตามคำขอหรือไม่ก็ได้ และทั้งนี้กิจการที่ผลิตสินค้าที่ได้ผลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนี้ถือได้ว่าเป็นกิจการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จึงเป็นกิจการหนึ่งที่สามารถขอรับความช่วยเหลือได้ และสำหรับการให้การส่งเสริมตามข้อ 3 และ 4 หรือไม่นั้น คณะกรรมการจะเป็นผู้พิจารณาโดยคำนึงถึงความจำเป็นทางเศรษฐกิจ การเงิน และการลงทุนของผู้ยื่นคำขอแต่ละราย แต่ทั้งนี้กฎหมายมิได้จำกัดถึงประเภทของกิจการที่จะได้รับการส่งเสริมแต่อย่างใด นอกจากนี้แล้วคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจตามมาตรา 13 (5) ที่จะเสนอแนะมาตรการด้านการเงิน การคลัง การภาษีอากรและการส่งเสริมการลงทุนเพื่อปฏิบัติตามนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรี ดังนั้นกฎหมายนี้จึงเปิดช่องทางให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติสามารถใช้อำนาจในการเสนอแนะมาตรการด้านการส่งเสริมการลงทุนสำหรับกิจการที่มีผลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้อีกทางหนึ่ง เพราะกิจการดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นกิจการหนึ่งที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

4.2.3 พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535

การอนุรักษ์พลังงานนั้นถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการใช้พลังงานที่น้อยในการผลิตสินค้า สามารถทำให้สินค้านั้นมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยตามไปด้วย ซึ่งทำให้สินค้าดังกล่าวสามารถใช้ผลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเท่ากับบนผลิตภัณฑ์ดังกล่าวว่ามีส่วนช่วยอนุรักษ์พลังงานได้ ซึ่งในพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 ได้มีการกำหนดให้โรงงานบางประเภทเป็นโรงงานที่ควบคุม* ต้องอนุรักษ์พลังงาน ตรวจสอบและวิเคราะห์การใช้พลังงานในโรงงานของ

* พระราชกฤษฎีกากำหนดโรงงานควบคุม พ.ศ. 2540 มาตรา 3 ให้โรงงานที่มีการใช้พลังงานต่อไปนี้เป็นโรงงานควบคุม

1. โรงงานที่ได้รับอนุมัติจากผู้จำหน่ายพลังงานให้ใช้เครื่องวัดไฟฟ้า หรือให้ใช้เครื่องวัดไฟฟ้า หรือให้ติดตั้งหม้อแปลงไฟฟ้า มีขนาดตั้งแต่หนึ่งหมื่นกิโลวัตต์ หรือหนึ่งหมื่นหนึ่งพันเจ็ดร้อยห้าสิบกิโลวัตต์แอมแปร์ขึ้นไป

2. โรงงานที่ได้รับอนุมัติจากผู้จำหน่ายพลังงาน ความร้อนจากไอน้ำจากผู้จำหน่ายพลังงาน หรือพลังงานสิ้นเปลืองอื่นจากผู้จำหน่ายพลังงาน หรือของตนเอง อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือรวมกัน ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึงวันที่ 31 ธันวาคม ของปีที่ผ่านมาปริมาณพลังงานทั้งหมดเทียบเท่าพลังงานไฟฟ้า ตั้งแต่สองร้อยล้านเมกะจูลขึ้นไป

ตนให้เป็นไปตามมาตรฐานหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 9) โดยมาตรการที่กำหนดให้โรงงานควบคุมดังกล่าวต้องอนุรักษ์พลังงานนี้ถือได้ว่าเป็นมาตรการบังคับที่ทำให้โรงงานควบคุมต้องจัดหามาตรการหรือวิธีการใดๆ มาใช้เพื่ออนุรักษ์พลังงานที่จะใช้ในโรงงาน

การอนุรักษ์พลังงานนั้นส่งผลให้มีการใช้พลังงานน้อยลง ซึ่งเป็นหนทางหนึ่งที่สามารถผลิตสินค้าที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยลงได้ แต่ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ได้มีบทบัญญัติใดที่กำหนดผู้ประกอบการรายใดที่มีการอนุรักษ์พลังงานในโรงงานของตน ต้องมีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเพื่อกำกับว่าสินค้านั้นๆ มาจากโรงงานที่อนุรักษ์พลังงาน ซึ่งการที่จะใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกำกับหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้ประกอบการรายนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแบบที่กล่าวอ้างด้วยตนเอง หรือฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมโดยองค์กรอิสระ

ในพระราชบัญญัตินี้ได้มีการบัญญัติถึงมาตรการส่งเสริมในมาตรา 40 ที่สามารถนำมาปรับใช้ในการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเจ้าของโรงงานหันมาผลิตสินค้าที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเพื่ออนุรักษ์พลังงานกันมากขึ้น ถึงแม้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้ระบุโดยตรงในการส่งเสริมการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม โดยในมาตรา 40 นั้นได้กำหนดให้โรงงานควบคุมที่จะต้องจัดให้มีการอนุรักษ์พลังงาน รวมทั้งมีเครื่องจักรอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุที่จำเป็นเพื่อการนั้นๆ หรือผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพสูงหรือวัสดุเพื่อใช้ในการอนุรักษ์พลังงาน มีสิทธิขอรับการส่งเสริมและช่วยเหลือได้ดังต่อไปนี้

1. ขอรับยกเว้นค่าธรรมเนียมพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้
2. ขอรับเงินช่วยเหลือหรือเงินอุดหนุนจากกองทุนตามมาตรา 25

สำหรับกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานนี้ในมาตรา 25 ได้กำหนดให้เงินจากกองทุนดังกล่าวใช้เพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เป็นเงินหมุนเวียน เงินช่วยเหลือ หรือเงินอุดหนุนสำหรับการลงทุนและดำเนินการในการอนุรักษ์พลังงานหรือการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการอนุรักษ์พลังงานของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
2. เป็นเงินหมุนเวียน เงินช่วยเหลือ หรือเงินอุดหนุนแก่เอกชนสำหรับการลงทุนและดำเนินการในการอนุรักษ์พลังงานหรือการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการอนุรักษ์พลังงาน

สำหรับปีที่ 2 ปีที่ 3 และปีที่ 4 จะทยอยบังคับใช้กับโรงงานที่มีปริมาณการใช้พลังงานต่ำกว่าปี

3. เป็นเงินช่วยเหลือหรือเงินอุดหนุนให้แก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ สถาบันการศึกษา หรือองค์กรเอกชนในเรื่องดังต่อไปนี้

ก. โครงการด้านการอนุรักษ์พลังงานหรือโครงการที่เกี่ยวกับการป้องกัน และแก้ไข ปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการอนุรักษ์พลังงาน

ข. การค้นคว้า วิจัย การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนา การส่งเสริมและการอนุรักษ์พลังงาน การป้องกันแก้ไขปัญหามลพิษจากการอนุรักษ์พลังงานและเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและวางแผน พลังงาน

ค. โครงการสาธิต หรือโครงการริเริ่มที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานหรือการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษ

ง. การศึกษา การฝึกอบรม และการประชุมเกี่ยวกับพลังงาน

จ. การโฆษณา การเผยแพร่ข้อมูล และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการพัฒนา การส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน และการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษจากการอนุรักษ์พลังงาน

4. เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารงานการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

สำหรับเจ้าของโรงงานที่ไม่มีหน้าที่ต้องจัดให้มีการอนุรักษ์พลังงาน แต่มีความประสงค์ที่จะจัดให้มีเครื่องจักร อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้หรือระบบควบคุมการทำงานของตนเพื่อทำการอนุรักษ์พลังงานให้มีประสิทธิภาพ สามารถขอรับการส่งเสริมและช่วยเหลือดังกล่าวได้เช่นกัน

ในการขอรับการส่งเสริมและช่วยเหลือตามมาตรา 40 ผู้ประกอบการเจ้าของโรงงานไม่ว่าจะเป็น โรงงานควบคุมหรือไม่รายได้ หากต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือให้ยื่นคำร้องขอต่อคณะกรรมการ นโยบายพลังงานแห่งชาติ โดยในการพิจารณาให้การส่งเสริมหรือช่วยเหลือนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ ซึ่งในมาตรา 4 (8) ได้กำหนดให้คณะกรรมการ นโยบายพลังงานแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ที่จะกำหนดแนวทาง หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขการให้การส่งเสริม และช่วยเหลือแก่โรงงาน อาคาร ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพสูง และผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายวัสดุเพื่อใช้ในการอนุรักษ์พลังงาน

ดังนั้นคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติจึงสามารถอภัยอำนาจตามมาตรา 4 (8) ที่จะ กำหนดแนวทาง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการส่งเสริมผู้ประกอบการที่มีผลจากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม บนสินค้า เพื่อป้องกันว่าสินค้านั้นๆ ช่วยอนุรักษ์พลังงานได้ ซึ่งการอภัยอำนาจของคณะกรรมการ นโยบายพลังงานแห่งชาติตามมาตรา 4 (8) นี้เป็นช่องทางหนึ่งที่จะสามารถกำหนดเงื่อนไขในการส่งเสริม ได้ว่า โรงงานนั้นๆหากมีการผลิตสินค้าที่มีผลจากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแล้วจะได้รับการส่งเสริมตาม

พระราชบัญญัตินี้ ซึ่งการส่งเสริมดังกล่าวจะทำให้ผู้ประกอบการเจ้าของโรงงานให้หันมาผลิตสินค้าที่มี
ฉลาดผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

ในปัจจุบันนี้สำนักนโยบายพลังงานแห่งชาติได้มีโครงการส่งเสริมธุรกิจด้านการอนุรักษ์พลังงาน
โดยโครงการนี้มีวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่เทคโนโลยีในการอนุรักษ์พลังงาน ในการสร้างตลาดให้แก่
เครื่องจักรอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพการใช้พลังงานสูง และวัสดุที่ใช้ในการอนุรักษ์พลังงาน ซึ่งเป็นการให้
การสนับสนุนทางอ้อมแก่ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพในการใช้พลังงานสูงและวัสดุที่
ใช้ในการอนุรักษ์พลังงาน โดยจะเน้นเทคโนโลยีที่ยังไม่ได้มีการใช้อย่างแพร่หลายในประเทศไทย และ
แนวทางหนึ่งในการให้การสนับสนุนในการขยายตลาดของเครื่องจักรอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพการใช้พลังงาน
สูงและวัสดุที่ใช้ในการอนุรักษ์พลังงานโดยการให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น การให้เงิน
อุดหนุนแก่ผู้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวเพื่อหันมาใช้อุปกรณ์ประสิทธิภาพสูงมากขึ้น และการดำเนินโครงการปิด
ฉลากแจ้งประสิทธิภาพการใช้พลังงาน เป็นต้น⁶ ซึ่งโครงการปิดฉลากแจ้งประสิทธิภาพการใช้พลังงานนั้น
เป็นฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งนั่นเอง

มีข้อพิจารณาว่าการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานตาม
มาตรา 25 (3) นั้น ในมาตรา 26 ได้บัญญัติว่า องค์กรเอกชนที่มีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือหรือเงินอุดหนุน
นั้น ต้องมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทยหรือกฎหมายต่างประเทศที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องโดยตรงกับ
การอนุรักษ์พลังงานหรือ การป้องกันและแก้ไขปัญหาสังแวดล้อมจากการอนุรักษ์พลังงาน และมีได้มีวัตถุประสงค์
ประสงค์ในทางการเมืองหรือมุ่งการค้ากำไรจากการประกอบกิจกรรมดังกล่าว แต่ทั้งนี้การประกอบกิจ
การค้าขายสินค้าที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้น ย่อมมุ่งที่จะค้ากำไรจากการขายส่วนหนึ่ง ดังนั้น
อาจไม่สามารถที่จะขอรับการส่งเสริมตามมาตรา 40 (2) โดยอาศัยเงินจากกองทุนเพื่อส่งเสริมการ
อนุรักษ์พลังงานได้เพื่อใช้ในการตามมาตรา 25 (3) ได้ คงได้แต่เพียงขอยกเว้นค่าธรรมเนียมพิเศษที่ได้
กำหนดในมาตรา 42-46 ซึ่งได้แก่ค่าธรรมเนียมพิเศษการใช้ไฟฟ้าในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และใช้
เพื่อเป็นเงินหมุนเวียน เงินช่วยเหลือ หรือเงินอุดหนุนแก่เอกชนสำหรับการลงทุนและดำเนินการใน
การอนุรักษ์พลังงานหรือการแก้ไขปัญหาสังแวดล้อมจากการอนุรักษ์พลังงานตามมาตรา 25 (2) เท่านั้น

⁶ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ. คู่มือแผนงานอนุรักษ์พลังงาน และแนว
ทาง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลัง
งาน, 2539, หน้า 22-23.

4.2.4. พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

1. สิทธิประโยชน์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน

การส่งเสริมการลงทุนเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ชักจูงและเร่งรัดให้มีการลงทุนเกิดขึ้น โดยวิธีการที่จะให้บรรลุเป้าหมายในการส่งเสริมการลงทุนนี้ ประกอบด้วยมาตรการทางกฎหมายและมาตรการที่มีใช้กฎหมาย ซึ่งมาตรการทางกฎหมายนั้น ได้แก่ วิธีการที่รัฐอาศัยอำนาจนิติบัญญัติออกกฎหมายให้สิทธิพิเศษ ให้หลักประกัน การคุ้มครอง ตลอดจนการผ่อนผันและยกเว้นหลักกฎหมายอื่นๆ วิธีการเหล่านี้เรียกว่า การจูงใจทางกฎหมาย (Legal Incentive) หรือที่เรียกว่าสิทธิประโยชน์ สำหรับมาตรการที่มีใช้กฎหมายอื่นจะเป็นสิ่งชักจูงใจนั้น ได้แก่ การปรับปรุงภาวะเศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น คมนาคม การขนส่ง สื่อสาร ท่าเรือ ให้เหมาะสมเป็นที่ดึงดูดต่อผู้ลงทุน⁷

สำหรับกฎหมายของไทยที่เกี่ยวกับสิทธิและประโยชน์อันจะเป็นการชักจูงใจให้มีการลงทุนที่สำคัญคือ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 ซึ่งกำหนดสิทธิประโยชน์ หลักประกัน และการคุ้มครองการลงทุน โดยสิทธิและประโยชน์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน นี้บัญญัติไว้ในมาตรา 24-37 และสามารถจำแนกสิทธิและประโยชน์ได้ดังนี้

1. สิทธิประโยชน์เกี่ยวกับคนเข้าเมือง

สิทธิประโยชน์เกี่ยวกับคนเข้าเมืองตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนนี้ได้แก่ สิทธิและประโยชน์ในกรณีที่คนต่างด้าว* จะได้รับอนุญาตให้เข้ามาในประเทศไทยเพื่อศึกษารูทางการลงทุนหรือกระทำการอื่นใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการลงทุน (มาตรา 24) และสิทธิประโยชน์ในกรณีที่ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนตามกฎหมายนี้สามารถนำช่างฝีมือผู้ชำนาญการที่เป็นคนต่างด้าวเข้ามาในประเทศไทยเพื่อทำงานได้ (มาตรา 25)

สิทธิและประโยชน์ดังกล่าวนี้เป็นการยกเว้นกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ที่ได้วางหลักในเรื่องการเข้าเมืองของคนต่างด้าวไว้

2. สิทธิประโยชน์ในการทำงานของคนต่างด้าว

⁷ โทศล ฉันทิกุล, กฎหมายเกี่ยวกับการลงทุน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดแสงจันทร์การพิมพ์, 2531), หน้า 39.

* คนต่างด้าว คือ บุคคลที่ไม่ได้มีสัญชาติไทย โดยอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้

พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนได้กำหนดให้คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนให้เข้าเมืองมาเพื่อศึกษาสู่ทางการลงทุน หรือกระทำการอื่นที่จะเป็นประโยชน์แก่การลงทุน หรือคนต่างด้าวที่เป็นช่างฝีมือหรือผู้ชำนาญการที่ได้รับการส่งเสริมให้นำเข้ามาเพื่อปฏิบัติงานในกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน ได้รับอนุญาตให้ทำงานได้ตลอดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทย (มาตรา 26)

3. สิทธิประโยชน์ในกรณีถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน

ในพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนได้กำหนดเป็นพิเศษให้ผู้ลงทุนที่เป็นคนต่างด้าวสามารถถือกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในกิจการลงทุนนั้นได้ (มาตรา 27) ซึ่งการกำหนดเช่นนี้เป็นกรยกเว้นหลักในเรื่องการถือที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินที่คนต่างด้าวจะถูกจำกัดสิทธิในการถือครองที่ดิน

4. สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร

ในพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนได้มีการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการส่งเสริมหรือจูงใจให้เกิดการลงทุน โดยสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนที่สำคัญมีดังนี้คือ

4.1 **สิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้นิติบุคคล** ในมาตรา 31 ของได้กำหนดให้ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่ได้รับจากการประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนมีเวลาตามที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกำหนด ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสามปีแต่ไม่เกินแปดปีนับแต่วันที่เริ่มมีรายได้จากการประกอบกิจการนั้น และรายได้ที่นำมาคำนวณกำไรสุทธินี้ให้รวมถึงรายได้จากการจำหน่ายผลพลอยได้และรายได้จากการจำหน่ายสินค้าสำเร็จรูปด้วย

4.2 **สิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากร** พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนได้กำหนดเกี่ยวกับการยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีศุลกากรไว้ดังนี้

- การยกเว้นภาษีอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร หรือได้รับการลดหย่อนภาษีอากรขาเข้าให้กึ่งหนึ่ง ตามแต่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนจะเห็นสมควร (มาตรา 28 และ 29)

- การลดหย่อนภาษีอากรขาเข้าไม่เกินร้อยละเก้าสิบของอัตราปกติ สำหรับวัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็นที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อใช้ผลิตผลสมหรือประกอบในกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน หรือได้รับการยกเว้นภาษีอากรขาเข้าในกรณีที่นำมาผลิตเพื่อเป็นสินค้าส่งออก (มาตรา 30 และมาตรา 36(1)) ทั้งนี้ตามแต่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนจะเห็นสมควร

4.3 **สิทธิประโยชน์ทางภาษีการค้า** พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนได้บัญญัติให้ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนได้รับยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีการค้าไว้ดังนี้

- ยกเว้นภาษีการค้าสำหรับเครื่องจักรที่ผู้ที่ได้รับการส่งเสริมเป็นผู้นำเข้าเพื่อใช้ในกิจการที่ ได้รับการส่งเสริม (มาตรา 28)
- ยกเว้นภาษีการค้าสำหรับวัตถุดิบและวัสดุจำเป็นที่ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนนำเข้ามา เพื่อผลิตหรือประกอบเพื่อส่งออก (มาตรา 36 (1))
- ยกเว้นภาษีการค้าให้กับผู้ผลิต ผู้ประกอบ หรือผู้ขายเครื่องจักรในประเทศในกรณีที่ผู้ ผลิต ผู้ประกอบ หรือผู้ขายสินค้านั้นได้จำหน่ายเครื่องจักรให้กับผู้ที่ได้รับการส่งเสริม (มาตรา 28 วรรค 2)
- ยกเว้นภาษีการค้าสำหรับผลิตภัณฑ์หรือผลิตผลสำเร็จรูปที่ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุน เป็นผู้ผลิตหรือประกอบเพื่อส่งออก (มาตรา 36 (3))
- ลดหย่อนภาษีการค้าสำหรับเครื่องจักรในกรณีไม่ยกเว้นภาษีการค้าให้ (มาตรา 29)
- ลดหย่อนภาษีการค้าสำหรับวัตถุดิบในบางกรณี (มาตรา 30)
- ลดหย่อนภาษีการค้าสำหรับการขายผลิตภัณฑ์หรือผลิตผลที่ผลิตในเขตส่งเสริม การลงทุน (มาตรา 35 (1))

4.4 สิทธิประโยชน์พิเศษ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนได้บัญญัติให้สิทธิประโยชน์พิเศษ เฉพาะสำหรับกิจการลงทุนในเขตส่งเสริมการลงทุนและกิจการลงทุนเพื่อส่งออก ดังนี้

ก. สิทธิประโยชน์พิเศษสำหรับกิจการลงทุนในเขตส่งเสริมการลงทุน ผู้ที่ไปประกอบการในเขต ส่งเสริมการลงทุน ในพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนได้กำหนดให้ได้สิทธิประโยชน์ดังต่อไปนี้ อย่างใด อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเพิ่มเติมได้ตามที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนจะเห็นสมควรดังต่อไปนี้ (มาตรา 35)

- การลดหย่อนภาษีการค้าสำหรับการขายผลิตภัณฑ์ หรือผลิตผลที่ผู้ได้รับการส่งเสริมการ ลงทุนผลิตหรือประกอบไม่เกินร้อยละเก้าสิบของอัตราปกติเป็นเวลาไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่มียรายได้จากการ ประกอบกิจการ
- การลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากการลงทุนในอัตราร้อยละห้าสิบ ของอัตราปกติมีกำหนดห้าปี โดยนับจากวันที่พ้นกำหนดระยะเวลาการยกเว้นภาษีเงินได้ หรือนับจากวันที่ เริ่มมียรายได้จากการประกอบกิจการ ในกรณีที่มิได้รับยกเว้นภาษีเงินได้
- การอนุญาตให้หักค่าขนส่ง ค่าไฟฟ้า และค่าประปาเป็นสองเท่าของจำนวนเงินที่ผู้ได้รับการ ส่งเสริมได้เสียไปเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริม
- การอนุญาตให้หักเงินที่ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนได้ใช้ไปในการติดตั้งหรือก่อสร้างสิ่ง อำนวยความสะดวกในการประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมจากกำไรสุทธิไม่เกินร้อยละยี่สิบห้าของเงินลง

ทุนที่ได้ใช้ไปในการนั้น โดยเลือกหักจากกำไรสุทธิในปีใดปีหนึ่งหรือหลายปีก็ได้ ภายในเวลาสิบปี นับแต่วันที่เริ่มมีรายได้

ข. สิทธิประโยชน์สำหรับกิจการลงทุนเพื่อการส่งออก เป็นสิทธิประโยชน์เพื่อสนับสนุนหรือส่งเสริมให้มีการผลิตเพื่อการส่งออกมากขึ้น โดยในพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนได้กำหนดสิทธิประโยชน์เพื่อการส่งออกดังนี้ (มาตรา 36)

- การยกเว้นทั้งอากรขาเข้าและภาษีการค้าสำหรับวัตถุดิบและวัสดุจำเป็นที่ต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อใช้ผลิต ผสม หรือประกอบผลิตภัณฑ์ หรือผลิตผลเฉพาะที่ใช้ในการส่งออก แต่ในกรณีที่ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนซื้อวัตถุดิบ หรือวัสดุจำเป็นที่ผลิตหรือมีกำเนิดในราชอาณาจักร ให้ผู้ผลิตหรือผู้ขายของดังกล่าวให้แก่ผู้ได้รับการส่งเสริมเป็นผู้ได้รับยกเว้นภาษีการค้าสำหรับของนั้น
- การยกเว้นทั้งอากรขาเข้าและภาษีการค้าสำหรับผู้ที่ได้รับการส่งเสริมนำเข้ามาเพื่อส่งกลับออกไป
- การยกเว้นทั้งอากรขาออกและภาษีการค้าสำหรับผลิตภัณฑ์หรือผลิตผลที่ผู้ได้รับการส่งเสริมผลิตหรือประกอบ
- การอนุญาตให้หักเงินได้พึงประเมินในการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นจำนวนเท่ากับร้อยละห้าของรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากปีก่อนจากการส่งออกวิงผลิตภัณฑ์หรือผลิตผลที่ผู้ได้รับการส่งเสริมผลิตหรือประกอบโดยไม่รวมค่าประกันภัยและค่าขนส่งนอกประเทศ

2. กิจการที่จะได้รับการส่งเสริมการลงทุน

สำหรับกิจการที่จะได้รับการส่งเสริมการลงทุนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน เป็นอำนาจของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่จะพิจารณา โดยในมาตรา 16 ได้บัญญัติไว้ว่า "กิจการที่คณะกรรมการจะพึงให้การส่งเสริมการลงทุนได้ ต้องเป็นกิจการที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ กิจการผลิตเพื่อส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ กิจการที่ใช้ทุน แรงงาน หรือบริการในอัตราสูงหรือกิจการที่ใช้ผลิตผลการเกษตร หรือทรัพยากรธรรมชาติเป็นวัตถุดิบ ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่ากิจการนั้นยังไม่มีในราชอาณาจักร หรือมีในราชอาณาจักรไม่เพียงพอ หรือกรรมวิธีการผลิตยังไม่ทันสมัย

นอกจากนี้แล้วให้คณะกรรมการประกาศกำหนดประเภทและขนาดของกิจการที่จะให้การส่งเสริมการลงทุน โดยจะกำหนดเงื่อนไขในการให้การส่งเสริมไว้ด้วยก็ได้ และจะแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกเงื่อนไขดังกล่าวในเวลาใดก็ได้เป็นดุลพินิจของคณะกรรมการ"

ทั้งนี้โครงการลงทุนที่คณะกรรมการจะให้การส่งเสริมได้นั้น ในมาตรา 19 ได้กำหนดว่าต้องเป็นโครงการลงทุนที่มีมาตรการอันสมควรที่จะป้องกันและควบคุมมิให้เกิดผลเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชนและความสมบูรณ์สืบไปของมนุษย์และธรรมชาติ

พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 นี้ไม่มีบทบัญญัติใดที่ส่งเสริมให้กิจการหนึ่งกิจการใดต้องใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมบนสินค้าของตนโดยตรง กิจการที่จะได้รับการส่งเสริมการลงทุนหรือไม่นั้นจะเป็นไปตามเงื่อนไขของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งคณะกรรมการสามารถที่จะอาศัยอำนาจตามมาตรา 16 ที่จะกำหนดเงื่อนไขให้กิจการใดกิจการหนึ่งที่เป็นประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงของประเทศ และเป็นกิจการที่ไม่ส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่คุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนได้ ประกอบกับเมื่อพิจารณาแล้วพบว่า กิจการที่ผลิตสินค้าที่ได้มาซึ่งฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นก็เป็นการหนึ่งที่สามารถขอรับการส่งเสริมการลงทุนกับคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ตามพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากกิจการดังกล่าวมีประโยชน์ในทางด้านเศรษฐกิจ เพราะมีแนวโน้มว่าจะได้รับความสนใจจากผู้บริโภคมากขึ้น ยิ่งถ้าสินค้าชิ้นๆ ได้มีการส่งออกแล้วย่อมเป็นไปได้ว่าจะได้รับการสนใจจากผู้บริโภคในต่างประเทศ อีกทั้งการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมยังช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมได้ทางหนึ่งอีกด้วย แต่การที่จะได้มาซึ่งเทคโนโลยีที่สะอาดนั้นจำเป็นต้องใช้ค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ดังนั้นการส่งเสริมภายใต้พระราชบัญญัตินี้ไม่ว่าจะเป็นการลดภาษีเงินได้นิติบุคคล หรือภาษีเครื่องจักรย่อมมีส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้ผู้ประกอบการสนใจที่จะหันมาผลิตสินค้าสีเขียวมากขึ้น

มีข้อพิจารณาว่า การส่งเสริมการลงทุนแก่กิจการที่ได้มาซึ่งฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้น หากสินค้าดังกล่าวได้มีการส่งออกแล้วจะเป็นการส่งเสริมหรือการช่วยเหลือหนุนที่ควรห้ามตามความตกลงว่าด้วยการอุดหนุนและมาตรการตอบโต้ (Agreement on Subsidies and Countervailing Measure: SCM) ขององค์การการค้าโลก (WTO) หรือไม่นั้น ในความตกลง SCM นั้นได้ให้คำจำกัดความว่าการอุดหนุนไว้ว่าคือ มีการช่วยเหลือทางการเงินโดยรัฐบาล หรือหน่วยงานของรัฐ และการให้การอุดหนุนนั้นเป็นประโยชน์ต่อผู้รับ (ความตกลงภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป) ดังนั้นการส่งเสริมการลงทุนที่เป็นการให้แก่กิจการใดโดยเฉพาะเจาะจง ภายใต้พระราชบัญญัติการส่งเสริมการลงทุนของไทยแก่กิจการที่ได้มาซึ่งฉลากเขียวจำเป็นต้องคำนึงถึงความตกลง SCM นี้ด้วยเพราะอาจถูกตอบโต้ทางการค้าโดยการเรียกเก็บภาษีนำเข้าเพิ่มขึ้นจากประเทศคู่ค้าก็เป็นได้

สำหรับการอุดหนุนภายใต้ความตกลง SCM นั้นแบ่งออกได้ 3 ประเภทคือ

1. การอุดหนุนที่ต้องห้าม (Prohibited Subsidies) คือ การอุดหนุนการส่งออก หรือการอุดหนุนที่มีเงื่อนไขให้ส่งออก และการอุดหนุนที่มีเงื่อนไขให้ใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศ ซึ่งการอุดหนุนประเภทนี้นั้นภายใต้ความตกลง SCM ห้ามมิให้ประเทศสมาชิกกระทำ ซึ่งประเทศสมาชิกในที่นี้รวมถึงประเทศไทยด้วย

2. การอุดหนุนที่อาจถูกตอบโต้ได้ (Actionable Subsidies) คือ การอุดหนุนที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศ หรือทำให้ผลประโยชน์ของประเทศอื่น โดยเฉพาะด้านการผูกพันภาษีต้องเสียไป สำหรับการอุดหนุนประเภทนี้ภายใต้ความตกลง SCM อนุญาตให้ประเทศที่นำเข้าสินค้าที่มีการอุดหนุนและได้รับความเสียหายสามารถเก็บภาษีตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing duties) ได้

3. การอุดหนุนที่กระทำไม่ได้ (Non-Actionable Subsidies) คือการอุดหนุนที่เป็นการให้ทั่วไป ไม่เฉพาะแก่กิจการใดกิจการหนึ่ง หรือเป็นการอุดหนุนที่ให้เพื่อการวิจัย การพัฒนาภูมิภาคที่ด้อยโอกาส และความช่วยเหลือเพื่อปรับปรุงสิ่งแวดล้อม โดยการอุดหนุนที่เข้าเงื่อนไขประเทศนี้ประเทศสมาชิกสามารถที่จะกระทำได้โดยไม่ถูกตอบโต้แต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาถึงการส่งเสริมส่งเสริมการลงทุนแก่กิจการที่ได้มาซึ่งผลากเขียวแล้ว หากมีการส่งเสริมการลงทุนดังกล่าวนั้นย่อมพิจารณาได้ว่าเป็นการส่งเสริมการลงทุนอย่างหนึ่งที่มีเงื่อนไขเพื่อปรับปรุงสิ่งแวดล้อมภายในประเทศให้ดีขึ้นซึ่งเป็นการอุดหนุนประเภทที่ 3 ภายใต้ความตกลง SCM ดังนั้นการส่งเสริมการลงทุนนี้ย่อมสามารถกระทำได้โดยไม่จำเป็นต้องถูกตอบโต้โดยการเก็บภาษีจากประเทศคู่ค้าแต่อย่างใด

4.2.5. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติโรงงานเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับที่ตั้งโรงงาน สภาพแวดล้อม ลักษณะอาคารหรือลักษณะภายในของโรงงาน และลักษณะประเภทหรือชนิดของเครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ หรือสิ่งที้นำมาใช้ในโรงงาน คนงานประจำโรงงาน การกำหนดวิธีการควบคุมการปล่อยของเสียมลพิษ หรือสิ่งใดๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยในการประกอบกิจการโรงงาน

ในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ได้มีการกล่าวถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจนใน มาตรา 32^๖ ที่ได้มีการบัญญัติว่า เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง ความปลอดภัยของประเทศหรือของสาธารณชน ให้รัฐมนตรีโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดโดย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในเรื่องดังต่อไปนี้

1. กำหนดจำนวนและขนาดของโรงงานแต่ละประเภท หรือชนิดที่จะให้ตั้งหรือขยาย หรือที่จะไม่ให้ตั้งหรือขยายในท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง
2. กำหนดชนิด คุณภาพ อัตราส่วนของวัตถุดิบ แหล่งกำเนิดของวัตถุดิบ และหรือปัจจัยหรือ ชนิดของพลังงานที่จะนำมาใช้หรือผลิตในโรงงาน
3. กำหนดชนิด หรือคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในโรงงานที่จะให้ตั้งหรือขยาย
4. กำหนดให้นำผลผลิตของโรงงานที่จะให้ตั้งหรือขยายไปใช้อุตสาหกรรมบางประเภท หรือให้ ส่งผลผลิตออกนอกราชอาณาจักรทั้งหมดหรือบางส่วน

จากบทบัญญัติในมาตรา 32 นั้นพิจารณาได้ว่ามาตราดังกล่าวนั้นสามารถนำมาปรับใช้ในเรื่อง การกำหนดให้โรงงานอุตสาหกรรมต้องผลิตสินค้าที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้ โดยในมาตรา 32 (3) นั้นได้ให้อำนาจรัฐมนตรีที่จะกำหนดชนิด หรือคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในโรงงานที่จะให้ตั้ง หรือขยาย เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งหมายความว่ารัฐมนตรีสามารถอาศัยอำนาจตาม มาตรา 32 (3) นี้ที่จะกำหนดให้โรงงานที่จะให้ตั้งหรือขยายนั้นผลิตสินค้าที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม โดยเป็นการบังคับทางอ้อมที่จะให้เกิดการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกำกับบนสินค้าที่จะ ผลิตในโรงงานที่จะตั้งหรือขยายได้

ในกรณีที่ผู้ประกอบการโรงงานใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ในมาตรา 37 ได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้ที่รัฐมนตรีแต่งตั้งขึ้นให้ปฏิบัติหน้าที่ มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นระงับการ กระทำที่ฝ่าฝืนหรือแก้ไขหรือปรับปรุงหรือปฏิบัติให้ถูกต้องหรือเหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ และในกรณีที่ผู้ประกอบการโรงงานใดจงใจไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 37 โดยไม่มีเหตุอันสมควร ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมมอบหมายมี อำนาจตามมาตรา 39 ที่จะสั่งให้ผู้ประกอบการโรงงานนั้นหยุดประกอบการโรงงานทั้งหมดหรือบางส่วน เป็นการชั่วคราว และปฏิบัติให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งถ้าผู้ประกอบการกิจการโรงงานนั้น ปฏิบัติให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

^๖ วิจารณ์ สิมะโชคดี. กฎหมายอุตสาหกรรมและกฎหมายว่าด้วยโรงงาน พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535. พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2537), หน้า 114.

กรรมมอบหมายสามารถสั่งให้ประกอบกิจการโรงงานนั้นต่อไปได้ แต่ถ้าหากไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนดปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมมอบหมายสามารถสั่งปิดโรงงานได้

ดังนั้นหากในกรณีที่รัฐมนตรีอาศัยอำนาจตามมาตรา 32 (3) กำหนดให้โรงงานต้องผลิตสินค้าที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นประเภทที่รับรองด้วยตนเอง หรือรับรองโดยองค์กรอิสระหรือฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทที่บอกรายละเอียดอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ถ้าหากโรงงานใดไม่ปฏิบัติตามพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้ที่รัฐมนตรีแต่งตั้งขึ้นให้ปฏิบัติหน้าที่ มีอำนาจตามมาตรา 37 สั่งให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานนั้นปฏิบัติให้ถูกต้องหรือเหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ ซึ่งถ้าไม่ทำตามแล้วอาจจะถูกระงับให้ดำเนินกิจการหรืออาจถึงขั้นปิดโรงงานได้เลยทีเดียว ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น โดยอาศัยอำนาจของรัฐมนตรีตามมาตรา 32 (3) นี้ถือได้ว่าเป็นฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแบบบังคับนั่นเอง แต่ทั้งนี้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่จัดทำขึ้นภายใต้พระราชบัญญัตินี้ นั้นเป็นฉลากที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศอนุกรมชุด ISO 14020 เนื่องจากมาตรฐานระหว่างประเทศดังกล่าวเป็นมาตรฐานที่ผู้ประกอบการใดจะนำไปใช้เป็นการสมัครใจของผู้ประกอบการนั่นเอง ซึ่งต่างจากฉลากที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ที่เป็นฉลากประเภทบังคับ

แต่สำหรับแนวทางปฏิบัติในการบังคับให้มีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยพระราชบัญญัติโรงงานกำหนดให้โรงงานต้องผลิตสินค้าที่มีฉลากจึงจะสามารถขออนุญาตตั้งหรือขยายโรงงานได้ ซึ่งในกรณีนี้อาจจะกระทำได้ยากสำหรับที่จะนำมาบังคับกับโรงงานที่จะขออนุญาตตั้ง เนื่องจากกว่าการที่ผู้ประกอบการรายใดจะขออนุญาตใช้ฉลากกับทางโครงการฉลาก หรือใช้ฉลากได้ด้วยตนเองนั้น ในเบื้องต้นจะต้องมีการผลิตสินค้าก่อนเพื่อที่จะนำกระบวนการผลิตมาวิเคราะห์ว่าจะสามารถใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้หรือไม่ ดังนั้นจึงเป็นไปได้ในทางปฏิบัติเพราะถ้าไม่มีการอนุญาตให้มีการตั้งโรงงานก็就不用มีการผลิตใดๆ ที่จะนำมาวิเคราะห์ได้ว่าสามารถใช้ฉลากได้หรือไม่ อีกทั้งหากมีการจำกัดตั้งแต่ขั้นตอนก่อนที่จะสามารถมีการผลิตสินค้าได้จะเป็นการจำกัดการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศอีกด้วย

นอกจากมาตรฐานบังคับที่ปรากฏในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 แล้ว แนวทางปฏิบัติที่สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการโรงงานหันมาผลิตสินค้าที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้คือ มาตรการที่ผ่อนปรนในการตรวจสอบมลพิษซึ่งเป็นหน้าที่ของโรงงานทุกโรงงานที่จะต้องให้เจ้าพนักงานเข้าไปตรวจสอบนั้น ยังเป็นแนวทางหนึ่งในทางปฏิบัติที่สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการโรงงานหันมาผลิตสินค้าที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น

ซึ่งมาตรการผ่อนปรนนี้เรียกว่า มาตรการ "Disincentive" ซึ่งมาตรการ Disincentive สามารถนำมาปรับใช้เพื่อให้โรงงานปรับปรุงกระบวนการผลิตภายในโรงงานให้ดีขึ้น ซึ่งการปรับปรุงกระบวนการให้ดีขึ้นนั้น อาจจะเป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้โรงงานนั้นๆ สามารถยื่นแสดงเจตจำนงที่จะได้ขออนุญาตใช้มาตรฐานระหว่างประเทศในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มอก. 14001-2539 ได้ ซึ่งเมื่อโรงงานนั้นๆ ได้รับมาตรฐานระหว่างประเทศ มอก. 14001-2539 แล้วอาจจะนำมาปรับใช้ในการพิจารณาให้ผลิตภัณฑ์ของโรงงานนั้นๆ ได้รับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้สะดวกขึ้น โดยผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนี้ก็คือฉลากของโครงการฉลากเขียวนั่นเอง ซึ่งการที่ผู้ประกอบการจะได้ฉลากเขียวนั้นจะต้องผ่านกระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมในการผลิตสินค้าที่ตีมาในระดับหนึ่งจึงสามารถที่จะขออนุญาตใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งการจัดการระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีนั้นย่อมเป็นแนวปฏิบัติหนึ่งที่ทำให้เจ้าพนักงานผ่อนปรนในเรื่องการเข้าไปตรวจสอบระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงงาน นอกจากการการผ่อนปรนในเรื่องการตรวจสอบระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงงานแล้ว แนวปฏิบัติอีกเรื่องหนึ่งก็คือการต่อใบอนุญาต ซึ่งผู้ประกอบการกิจการที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมหากได้รับความสะดวกในเรื่องการต่อใบอนุญาตแล้ว มาตรการ Disincentive ในเรื่องการผ่อนปรนนี้เป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่จะจูงใจให้ผู้ประกอบการโรงงานหันมาผลิตสินค้าที่มีฉลากผลิตภัณฑ์มากขึ้น

4.2.6 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยกำหนดมาตรฐานแก่ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรม เพื่อความปลอดภัยหรือเพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดแก่ประชาชนหรือแก่กิจการอุตสาหกรรมหรือเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งมาตรฐานตามกฎหมายฉบับนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น มาตรฐานสมัครใจ ในมาตรา 15 กับมาตรฐานบังคับ ในมาตรา 17

ในมาตรา 15 ได้บัญญัติให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรีเป็นผู้ที่สามารถกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมใดๆ ตามข้อเสนอของคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมขึ้นได้ ซึ่งเมื่อรัฐมนตรีมีการกำหนดมาตรฐานใดๆ ขึ้นแล้วให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และภายหลังจากที่ผู้ประกอบการกิจการใดๆ ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานที่ได้กำหนดขึ้นแล้ว และต้องการแสดงเครื่องหมายกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้ ต้องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบและต้องได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเสียก่อน โดยมีสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) เป็นผู้ตรวจสอบ เมื่อได้รับอนุญาตให้แสดงเครื่องหมายแล้วจึงสามารถแสดงเครื่องหมายตามที่กำหนดขึ้น

ในมาตรา 17 ได้บัญญัติว่า เพื่อความปลอดภัย หรือเพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดแก่ประชาชนหรือกิจการอุตสาหกรรมหรือเศรษฐกิจของประเทศจะกำหนดให้ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมชนิดใดต้องเป็นไปตามมาตรฐานก็ได้ ซึ่งมาตรฐานที่กำหนดขึ้นโดยอาศัยมาตรานี้เป็นมาตรฐานแบบบังคับนั่นเอง

สำหรับมาตรฐานระหว่างประเทศ ISO 14000 นั้นปัจจุบันทางกระทรวงอุตสาหกรรมได้มีการประกาศให้มาตรฐานดังกล่าวในเรื่องระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม และระบบการตรวจประเมินสิ่งแวดล้อมเป็นมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) โดยอาศัยมาตรา 15 นี้มีทั้งสิ้น 5 ฉบับด้วยกันคือ

1. ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม: ข้อกำหนดและข้อแนะนำในการใช้ มอก. 14001-2539
2. ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม: ข้อแนะนำทั่วไปเกี่ยวกับหลักการ ระบบและเทคนิคในทางปฏิบัติ มอก. 14004-2539
3. แนวทางในการตรวจประเมินสิ่งแวดล้อม-หลักการทั่วไป มอก. 14010-2539
4. แนวทางในการตรวจประเมินสิ่งแวดล้อม-ขั้นตอนการตรวจประเมิน-การตรวจประเมินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม มอก.14011-2539
5. แนวทางในการตรวจประเมินสิ่งแวดล้อม-เกณฑ์คุณสมบัติของผู้ตรวจประเมิน มอก. 14012-2539

แต่สำหรับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้น ยังไม่ได้มีการดำเนินการกำหนดให้เป็นมาตรฐานภายในประเทศไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานโดยสมัครใจหรือมาตรฐานบังคับแต่อย่างใด ในปัจจุบันนั้นการดำเนินการเกี่ยวกับโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นยังคงมีเพียงแต่การดำเนินการโดยองค์กรอิสระ ซึ่งโครงการดังกล่าวคือโครงการฉลากเขียวนั่นเองแต่ทั้งนี้ทางสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งภายใต้กฎหมายฉบับนี้ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการได้

เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้แล้วไม่มีมาตราที่ใดที่กำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวกับการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นประเภทที่รับรองด้วยตนเอง หรือรับรองโดยองค์กรอิสระแต่อย่างใด แต่ทั้งนี้มาตรฐานภายใต้กฎหมายฉบับนี้นั้นจะมีความรวมถึงคำเฉพาะ คำย่อ สัญลักษณ์ เครื่องหมาย สี หมายเลข และหน่วยงานที่ใช้ในทางวิชาการอันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ตลอดจนวัตถุที่จะนำมาทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมด้วย ดังนั้นการพัฒนามาตรฐานในเรื่องฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสามารถที่จะอาศัยอำนาจของรัฐมนตรีมาตรา 15 นี้กำหนดให้เรื่องฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมได้

ได้ เช่นเดียวกับที่ได้มีการออกมาตรฐาน ISO 14000 ในเรื่องระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและการตรวจประเมินสิ่งแวดล้อมมาแล้ว นอกจากนี้แล้วยังอาจจะอาศัยมาตรา 17 ในการพัฒนากฎหมายเพื่อให้มีการกำหนดให้ฉลากเขียวเป็นมาตรฐานบังคับได้ แต่ทั้งนี้ในทางปฏิบัติแล้วอาจจะประสบกับปัญหาได้ คือ ฉลากเขียวนั้นเป็นโครงการสมัครใจแต่ในกรณีที่จะทำให้เป็นมาตรฐานบังคับนั้นจะต้องนำเรื่องฉลากเขียวเข้ามาเป็น มอก. เสียก่อน และในกรณีที่บังคับให้ฉลากเขียวเป็นมาตรฐานบังคับนั้นย่อมขัดกับหลักการของโครงการฉลากเขียวซึ่งเป็นโครงการสมัครใจก็เป็นได้ ดังนั้นการกำหนดให้ฉลากเขียวเป็นมาตรฐานบังคับนั้นอาจจะเป็นแนวทางที่ไม่เหมาะสมนัก

4.3. กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

การควบคุมการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญ ด้วยเหตุผลที่ว่า การใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นจะเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถชักจูงใจผู้บริโภคที่นิยมบริโภคสินค้าสีเขียวให้มาสนใจบริโภคสินค้านั้นๆ มากขึ้น ดังนั้นฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจึงต้องมีความเที่ยงตรงและไม่หลอกลวงผู้บริโภค ซึ่งการควบคุมการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของไทยนี้ ไม่มีบทบัญญัติโดยตรงในการควบคุมฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด แต่จะอาศัยบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2535 เป็นสำคัญ ซึ่งบทบัญญัติในกฎหมายดังกล่าวสามารถนำมาปรับใช้เพื่อควบคุมมิให้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมใช้ไปโดยผิดวัตถุประสงค์ โดยฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทที่กล่าวอ้างตนเอง และฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทที่บอกรายละเอียด (Report card) นั้นส่วนมากไม่มีองค์การอิสระใดที่จะเข้ามาสอดส่องดูแลถึงความถูกต้องของฉลาก ดังนั้นพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 จึงเป็นกฎหมายสำคัญที่จะเข้ามาควบคุมการใช้ฉลากประเภทดังกล่าว

สำหรับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทที่รับรองโดยองค์การอิสระนั้น ส่วนมากการดำเนินการโดยพิจารณาถึงวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์จึงมีความน่าเชื่อถือมากกว่า และฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นจะเป็นรูปสัญลักษณ์ซึ่งได้มีการจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายรับรองแล้ว และการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นทางองค์กรที่ดำเนินโครงการจะทำสัญญากับทางผู้อนุญาตให้ ดังนั้นกฎหมายที่จะเข้ามาควบคุมการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทนี้ จึงมีพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2535 อีกด้วยเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ไม่มีสิทธินำฉลากดังกล่าวไปใช้

4.3.1. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม เพื่อควบคุมให้การใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ให้มีความเที่ยงธรรม มีข้อมูลที่เที่ยงตรงไม่หลอกลวงผู้บริโภค โดยบทบัญญัติที่มีความเกี่ยวข้องกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่จะศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้นั้นคือ การคุ้มครองผู้บริโภคด้านการโฆษณา

การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านโฆษณา

การควบคุมการโฆษณานั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อมิให้มีการใช้โฆษณาเพื่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค เนื่องจากการโฆษณาส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคได้ ดังนั้นการโฆษณาจึงต้องมีความเที่ยงตรง การควบคุมโฆษณานี้มิได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้ได้รับข่าวสารที่เป็นจริงแต่ฝ่ายเดียว หากแต่มุ่งจะขจัดการกระทำที่ไม่เป็นธรรมทางการค้าไปพร้อมๆ กันด้วย ซึ่งองค์การที่มีอำนาจหน้าที่ภายใต้พระราชบัญญัตินี้ที่มำดำเนินการด้านโฆษณา คือ คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา

ในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านการโฆษณานั้น ในมาตรา 22 บัญญัติว่า การโฆษณาจะต้องไม่ใช่ข้อความ* ที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค หรือใช้ข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ไม่ว่าข้อความดังกล่าวนั้นจะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ หรือลักษณะของสินค้าหรือบริการ ตลอดจนการส่งมอบ การจัดหา หรือการใช้สินค้าหรือบริการ

สำหรับข้อความที่ถือว่าเป็นข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือเป็นข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม อาทิเช่น ข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความจริง, ข้อความที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยใช้หรืออ้างอิงรายงานทางวิชาการ สถิติหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันไม่เป็นความจริงหรือเกินความจริง หรือไม่ก็ตาม และข้อความที่เป็นการสนับสนุนโดยตรงหรือโดยอ้อมให้มีการกระทำผิดกฎหมาย หรือศีลธรรม หรือนำไปสู่ความเสื่อมเสียในวัฒนธรรมของชาติ เป็นต้น สำหรับข้อความที่ใช้ในการโฆษณาที่บุคคลทั่วไปสามารถรู้ได้ว่าเป็นข้อความที่ไม่อาจเป็นความจริงได้โดยแน่แท้ ไม่เป็นข้อความที่ต้องห้ามในการโฆษณา

* ข้อความ หมายความรวมถึง การกระทำที่ปรากฏด้วยตัวอักษร ภาพ ภาพยนตร์ เสียง แสง เครื่องหมายหรือการกระทำในรูปใดๆ ที่ทำให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าใจความหมายได้

ในการควบคุมการโฆษณาตามพระราชบัญญัตินั้น องค์การที่มีอำนาจหน้าที่คือ คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา ซึ่งในมาตรา 27 ได้บัญญัติให้คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณามีอำนาจปรับใช้กับโฆษณาที่มีข้อบกพร่อง โดยมีอำนาจ 4 ระดับด้วยกันจะใช้วิธีใดขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงในแต่และเรื่องและดุลพินิจของคณะกรรมการดังนี้⁹

1. กำหนดให้แก้ไขข้อความหรือวิธีการในการโฆษณาไม่เหมาะสม หรือทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือไม่ชัดเจน
2. ห้ามใช้ข้อความบางอย่างที่ปรากฏ เช่น ถ้อยคำที่สื่อแสดงความไม่สุภาพ หยาดคาย หรือลามกอนาจาร
3. ห้ามการโฆษณาหรือห้ามใช้วิธีการนั้นในการโฆษณา เช่น การโฆษณาโดยวิธีล่อให้สั่งซื้อทางไปรษณีย์มูลค่าสินค้าต่ำกว่าราคาที่กำหนดมาก อาจสั่งห้ามโฆษณาทางสื่อสิ่งพิมพ์ หรือใช้ภาพเกือบเปลือยในการโฆษณา โดยกำหนดว่า ภาพเปลือยทั้งหมดอาจพบได้หากสั่งซื้อสินค้าตามเงื่อนไขที่กำหนดเวลาจำกัด ดังนี้ อาจห้ามใช้วิธีการเช่นนี้ในการโฆษณาได้
4. ให้โฆษณาเพื่อแก้ไขความเข้าใจผิดของผู้บริโภคที่อาจเกิดขึ้นแล้วตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา กำหนด การใช้อำนาจในข้อนี้ กฎหมายกำหนดให้คำนึงถึงพฤติกรรมของผู้โฆษณาและผลกระทบต่อชื่อเสียงของธุรกิจด้วย ทั้งนี้เพราะการสั่งให้แก้ไขความเข้าใจของผู้บริโภคอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือในธุรกิจ หรือสินค้า หรือบริการนั้นๆ ด้วย

การใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้น เมื่อพิจารณาถึงความหมายของโฆษณา แล้วการใช้ฉลากดังกล่าวสามารถพิจารณาได้ว่าเป็นการโฆษณาอย่างหนึ่ง ดังนั้นการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจะต้องตกอยู่ภายใต้บทบัญญัติในเรื่องการโฆษณาตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วย โดยเฉพาะฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทที่กล่าวอ้างโดยตนเอง และฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่บอกรายละเอียด ซึ่งการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะกล่าวอ้างอย่างไร จะต้องเป็นความจริงและต้องไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่มีฉลากดังกล่าวกำกับอยู่ด้วย และหากมีกรณีที่ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมไม่ถูกต้องคณะกรรมการโฆษณาสามารถที่จะใช้อำนาจตามมาตรา 27 สั่งให้ผู้ประกอบการเจ้าของฉลากทำการอย่างใดอย่างหนึ่งได้

⁹ สุขุม ศุภนิศย์, คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), หน้า 218-219.

* โฆษณา หมายความว่ารวมถึง การกระทำไม่ว่าโดยวิธีใดๆ ให้ประชาชนเห็นหรือทราบข้อความเพื่อประโยชน์ทางการค้า

4.3.2 พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2535

ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของไทยที่ดำเนินการโดยองค์การวิสาหกิจเพื่อสังคมว่า "ฉลากเขียว" นั้น ฉลากดังกล่าวได้มีการจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายรับรอง ซึ่งเครื่องหมายดังกล่าวเป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียวขององค์กรที่ดำเนินการที่จะใช้ หรืออนุญาตให้บุคคลใดใช้เครื่องหมายดังกล่าวหรือไม่ก็ได้ โดยกฎหมายที่จะเข้ามาคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายรับรองดังกล่าวคือ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2535 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้นั้นมีความสำคัญอย่างมากที่จะนำมาใช้เพื่อป้องกันมิให้มีบุคคลใดนำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่จดทะเบียนเป็นเครื่องหมายรับรองไปใช้โดยมิชอบ

สำหรับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่จดทะเบียนนั้น ได้จดทะเบียนเป็นเครื่องหมายรับรอง โดยในมาตรา 4 ได้บัญญัติถึงคำนิยามของเครื่องหมายรับรองว่าคือ เครื่องหมายที่เจ้าของเครื่องหมายรับรองใช้ หรือจะใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับสินค้า หรือบริการของบุคคลอื่น เพื่อเป็นการรับรองเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด ส่วนประกอบ วิธีการผลิต คุณภาพ หรือ คุณลักษณะอื่นใดของสินค้านั้น หรือเพื่อรับรองเกี่ยวกับสภาพ คุณภาพ ชนิด หรือคุณลักษณะอื่นใดของบริการนั้น โดยในการคุ้มครองเครื่องหมายรับรองนี้ มาตรา 81 ได้บัญญัติให้นำบทบัญญัติในเรื่องเครื่องหมายการค้ามาใช้โดยอนุโลมตราบเท่าที่บทบัญญัติดังกล่าวนี้ไม่ขัดกับบทบัญญัติที่บัญญัติขึ้นมาโดยตรงสำหรับเครื่องหมายรับรอง

เมื่อฉลากเขียวได้จดทะเบียนเป็นเครื่องหมายรับรองแล้ว สิทธิในการใช้ฉลากเขียวย่อมเป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของเครื่องหมาย ซึ่งเจ้าของจะอนุญาตให้บุคคลใดใช้ฉลากหรือไม่ ย่อมเป็นสิทธิของเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว โดยเจ้าของเครื่องหมายรับรองสามารถทำหนังสือและลงลายมือชื่อเพื่ออนุญาตให้บุคคลอื่นสามารถใช้ฉลากได้ โดยภายใต้โครงการฉลากเขียวนั้นผู้ได้รับอนุญาตทำสัญญาจะต้องทำสัญญากับทางสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยนั่นเอง ดังนั้นบุคคลที่ไม่ใช่เจ้าของฉลาก หรือไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้ฉลากเขียวไม่สามารถนำฉลากเขียวไปใช้ได้

ในกรณีที่มีผู้ไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้ฉลากเขียว แต่ได้นำฉลากดังกล่าวไปใช้โดยมิชอบนั้น ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าได้มีการกำหนดบทลงโทษไว้ ในมาตรา 108 และ 109 ซึ่งได้แบ่งประเภทของการนำไปใช้โดยมิชอบไว้ 2 กรณีด้วยกันคือ

1. การปลอมฉลากเขียว ในมาตรา 108 ได้บัญญัติว่า บุคคลใดปลอมเครื่องหมายรับรองที่บุคคลอื่นได้จดทะเบียนไว้แล้วในราชอาณาจักรต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ฉะนั้นเมื่อฉลากเขียวได้จดทะเบียนเป็นเครื่องหมายรับรองแล้วหากมีผู้ใดปลอมฉลากดังกล่าว ก็จะได้รับโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 108

2. วรรณเขียนแบบฉลากเขียว ในมาตรา 109 ได้บัญญัติว่า บุคคลใดเขียนเครื่องหมายรับรองที่บุคคลอื่นได้จดทะเบียนไว้แล้วในราชอาณาจักร เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายรับรองของบุคคลอื่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ฉะนั้นเมื่อฉลากเขียวได้จดทะเบียนเป็นเครื่องหมายรับรองแล้วหากมีผู้ใดเขียนแบบฉลากดังกล่าว เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นฉลากที่ได้รับอนุญาตจากทางสถาบันสิ่งแวดลอมไทย ก็จะได้รับโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 109

ดังนั้นฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทที่ได้จดทะเบียนเป็นเครื่องหมายรับรองแล้วนั้น ไม่เฉพาะแต่ฉลากเขียวแต่อาจจะเป็นฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และได้จดทะเบียนเป็นเครื่องหมายรับรองย่อมเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของเจ้าของที่จดทะเบียน บุคคลใดที่ไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของไม่สามารถนำไปใช้ได้ ทั้งนี้การควบคุมการใช้ฉลากดังกล่าวเพื่อป้องกันมิให้ผู้ไม่มีสิทธินำไปใช้นั้นจะนำบทบัญญัติในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2535 มาบังคับใช้นั้นเอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย